[2024] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 29: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 467

ਹਰ ਨਰਾਇਣ ਤਿਵਾੜੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ

ਬਨਾਮ

ਕੈਂਟੋਨਮੈਂਟ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਛਾਉਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2010 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 8829)

08 ਜੁਲਾਈ 2024

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ ਪੰਕਜ ਮਿਥਲ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਕੀ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ) ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਮੇਤ) ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹੈੱਡਨੋਟੇਸਟ

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908- ਧਾਰਾ 11 - ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ - ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 9/89 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਐਮ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰ. 8/64 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 2 ਸੀ - ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਮਲਕੀਅਤ:

ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ: ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲੀਸ ਯਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰ. 8/64 ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਐਮ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੀ; ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਮੁਦਾਲੇ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 0.30 ਏਕੜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ - ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੱਕ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਐਮ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਇੱਕ ਤੈਅ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੱਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਓ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ

*ਲੇਖਕ

ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (ii) ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਤ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਉਕਤ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੈ - ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 8 ਵਿੱਚੋਂ 64 ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ 0.30 ਏਕੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਆਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ, ਐਮ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਡਫੈਂਡੈਂਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਖੋਜ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ - ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਮਲਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਆਰ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ - ਇਹ ਅਮੀਨ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.8) ਮਿਤੀ 15.04.1942 20 ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ (ਐਕਸ.9) ਮਿਤੀ 07.04.1943 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਰਸੀਦ (ਐਕਸ.6, 6/ਏ ਅਤੇ 7) ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਦਾ ਮਿਤੀ 07.01.1963 (ਐਕਸ.16) ਮਿਤੀ 07.01.1963 (ਐਕਸ.16) ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲਟ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 20, 21, 23, 25, 33]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੋਵਿੰਦਮਲ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਬਨਾਮ ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ [2018] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1092: (2019) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 433 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1908

ਹਰ ਨਰਾਇਣ ਤਿਵਾੜੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਕੈਂਟੋਨਮੈਂਟ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਛਾਉਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਯਹੂਦੰਕਥਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ; ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕੋਡ 11 ਦਾ ਭਾਗ 11, 1908; ਸਹਿ-ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ; ਸਹੀ, ਸਿਰਲੇਖ, ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ; ਸਹਿ-ਬਚਾਓ ਪੱਖ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਟਕਰਾ|

ਕੇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 8829 ਆਫ਼ 2010

ਝਾਰਖੰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਾਂਚੀ ਵਿਖੇ 01.04.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, ਐਸ.ਏ. ਨੰਬਰ 266 ਆਫ਼ 2006

ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ੀ

ਮਨੋਜ ਗੋਇਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਵਿਨਾਇਕ ਗੋਇਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ. ਗੁਪਤਾ, ਸ਼ੁਭੇਦੀਪ ਰਾਏ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਮਨੋਜ ਸਵਰੂਪ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਧੁਰਿਮਾ ਤਾਤੀਆ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਆਦੇਸ਼

ਨਿਰਣਾ

ਪੰਕਜ ਮਿੱਤਲ, ਜੇ.

1. ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨੋਜ ਸਵਰੂਪ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ।

2. ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਹਰ ਨਾਰਾਇਣ ਤਿਵਾੜੀ) ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰ. 9/89 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 16.03.2000 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 28.06.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਲਲਿਤਾ ਰਾਜ ਲਕਸ਼ਮੀ (ਰਾਜਾ ਬਹਾਦਰ ਕਾਮਾਕਸ਼ਿਆ ਨਾਰਾਇਣ ਸਿੰਘ[2] ਦੀ ਪਤਨੀ) ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰ. 8/64 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 32 ਸੀ ਅਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਸੀ। ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ 01.04.2009 ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੀ।

[1]ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਮਹਾਰਾਣੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

[2]ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਰਾਜਾ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

3. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 01.04.2009 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼; ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 28.06.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4. ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰ. 9/89 ਮੁੱਦਈ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ। ਇਸ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਜਾਂ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਦਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਥਾਈ ਹੁਕਮ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ।

5. ਮੁੱਦਈ ਦੀ ਸ਼ਡਿਊਲ 'ਏ' ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਵਾਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, ਪਲਾਟ ਨੰ. 432 ਦੇ 2.04 ਏਕੜ ਵਿੱਚੋਂ 0.12 ਏਕੜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਪਲਾਟ ਨੰ. 438 ਦੇ 0.66 ਏਕੜ ਵਿੱਚੋਂ 0.18 ਏਕੜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਦੋਵੇਂ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਸਿਰਫ 0.12 ਏਕੜ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 0.18 ਏਕੜ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 438 ਦਾ ਹੈ, ਯਾਨੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਪਲਾਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ 0.30 ਏਕੜ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਢਾਂਚੇ।

6. ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮਾਲਕ ਰਾਜਾ ਨੇ 1942 ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 438 ਵਾਲੀ 0.30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

7. ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਰਾਜਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ 1937 ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ, ਇਸਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 1/1926-27 ਦੀਆਂ

ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 438 ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਲਾਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 5.38 ਏਕੜ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ।

8. ਸਾਲ 1942 ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਨੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਥਾਈ ਰਈਆਤੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 2,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਅਤੇ ਸਲਾਮੀ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਇਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 04.01.1963 ਨੂੰ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਲੈਕਟਰ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 115/62-63 (ਐਕਸ.13) ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਤੀ ਦਸ਼ਮਲਵ @ 2/- ਰੁਪਏ ਕਿਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੁਝ ਢਾਂਚੇ ਬਣਾਏ ਸਨ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਹਨ।

9. ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ, ਸਾਬਕਾ ਮਾਲਕ ਰਾਜਾ ਨੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਇਮਾਰਤ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਲ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ (ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ) ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਕਦੇ ਵੀ 2.55 ਏਕੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਵੀ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਸਾਈ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ।

10. 1964 ਵਿੱਚ, ਰਾਜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਮਾਲਕੀ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 8/64 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ 0.30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵਾ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ 1942 ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰਈਆਤੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 0.30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ 2.55 ਏਕੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੇ ਕੁਆਰਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।

12. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਜੋ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 32 ਸੀ) ਸਮੇਤ ਕਈ ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 438 ਵਿੱਚ 0.30 ਏਕੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਰੋਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ। ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

13. ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੇ ਹੱਕ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸਮੇਤ ਨੌਂ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ 31.03.1984 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਬਾਕਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਾਲਕ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਗਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ।

14. ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

15. ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੀਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 8/64 ਵਿੱਚ, ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 32 ਅਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ. 1 ਸੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 438 ਦੀ 0.30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ, ਭਾਵ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਥਿਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸਦੀ ਸੀ ਜਾਂ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਹੋਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

16. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

17. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ 64 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 8 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨਾ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

18. ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖੁਦ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

19. ਇਹ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਪੱਖ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਯਾਨੀ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 438 ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਰਾਜਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਲਗਭਗ 5.38 ਏਕੜ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ

ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਮਾਲਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 8/64 ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਥਿਤ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

20. ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਯਾਨੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 8/64 ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਾ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਸਾਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੀ; ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ 0.30 ਏਕੜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

21. ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਜੋ ਕਿ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਹਿੱਤ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੱਕ, ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ। ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਵੱਲੋਂ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੱਕ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

22. ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਵੀ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਨੇ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਸਾਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜੋ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੱਕਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮੀਨ ਰਾਜਾ ਦੀ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ 0.30 ਏਕੜ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਅਤੇ 438 ਦੀ ਹੱਦ

ਤੱਕ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ, 2.55 ਏਕੜ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਟੁਕੜਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 8 ਆਫ਼ 64 ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

23. ਧਾਰਾ 11 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਆਮ ਨੀਤੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕੋ ਧਿਰ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕੋ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਤੈਅ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਰੈਜ਼ ਜੂਡੀਕਾਟਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁੱਦਈ ਅਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਸਗੋਂ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜਿਸ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; (ii) ਮੁਦਈ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਤ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ; ਅਤੇ (iii) ਉਕਤ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅੰਤਿਮ ਫੈਸਲਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਗੱਲ ਜਿਸ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

24. ਉਪਰੋਕਤ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਗੋਵਿੰਦਮਲ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਵੈਦਿਆਨਾਥਨ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ[1], ਜਿੱਥੇ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

[3][2018] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1092 : (2019) 17 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 433

25. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੰਬਰ 8 ਆਫ਼ 64 ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ 0.30 ਏਕੜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਰਾਜਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਆਪਸੀ ਟਕਰਾਅ ਸਨ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਦਈ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਉਕਤ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਉਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਕਦੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗੋਵਿੰਦਮਲ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਾ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਪਿਛਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਹਿ-ਮੁਦਾਲਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਕਦੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮਾਲਕੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 11 ਸੀਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕਤਾ ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਨਹੀਂ।

27. ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮੁਦਈ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 'ਏ' ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 432 ਦੀ 0.12 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 438 ਦੀ 0.18 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ, ਕੁੱਲ 0.30 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਵਾਰਡਜ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਇਸਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮੇਤ 5.38 ਏਕੜ ਵਾਧੂ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਲ 1942 ਵਿੱਚ, ਰਾਜਾ ਨੇ 18.10.1942 ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨ

ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮੁਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 07.04.1943 (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 9) ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ।

28. ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲ 1963 ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਤੀ ਦਸ਼ਮਲਵ 2 ਰੁਪਏ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਿਰਾਏ ਦੇ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਿਰਾਇਆ ਵਸੂਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

29. ਰਾਜਾ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾਅਵਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਨੇ ਸਿਰਫ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹੱਕ, ਮਾਲਕੀ ਅਤੇ ਹਿੱਤ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਨੇ 16.03.2000 ਨੂੰ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰ. 8/64 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਉਲਟ ਕਬਜ਼ੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ 02.06.1931 ਨੂੰ ਡਬਲਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ 1942 ਵਿੱਚ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

30. ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਡਬਲਿਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਰਾਜਾ ਦੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਤਬਾਦਲੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪੱਟਾ ਸੀ, ਇਹ ਜੂਨ 1946 ਵਿੱਚ 15 ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਜਿਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ 1942 ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ 1943 ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਵੈਧ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋ

ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ 1963 ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਇੰਤਕਾਲ ਦੇ ਨਾਲ।

31. ਪਹਿਲੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰਬਰ 8/64 ਵਿੱਚ, ਪੂਰੇ 5.38 ਏਕੜ ਉੱਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਨੂੰ ਘੋਖਣ 'ਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਜੋ ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 32 ਸੀ) ਨੂੰ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 2.55 ਏਕੜ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਕਬਜ਼ੇ ਸੰਬੰਧੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਟਿੱਪਣੀ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੰਨੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਪੂਰੀ 5.38 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕੇ।

32. ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਜੋ ਕਿ ਟਾਈਟਲ ਸੂਟ ਨੰ. 8/64 (ਐਕਸ. 12) ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 1941 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ, ਰਾਜਾ ਨੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ 06.11.1941 ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਢਾਂਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ 31.12.1943 ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਪਿੰਡ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ 5.38 ਏਕੜ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ਼ 2.55 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੈਟਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਵੱਖਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਸੀ।

33. ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮੀਨ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.8) ਮਿਤੀ 15.04.1942 ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ (ਐਕਸ.9) ਮਿਤੀ 07.04.1943 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਰਸੀਦ (ਐਕਸ.6, 6/ਏ ਅਤੇ 7) ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਧੀਕ ਕੁਲੈਕਟਰ, ਹਜ਼ਾਰੀਬਾਗ ਦਾ ਮਿਤੀ 07.01.1963 (ਐਕਸ.16) ਮਿਤੀ 07.01.1963 (ਐਕਸ.16)

ਹਰ ਨਰਾਇਣ ਤਿਵਾੜੀ (ਡੀ) ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬਨਾਮ ਕੈਂਟੋਨਮੈਂਟ ਬੋਰਡ, ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਛਾਉਣੀ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਕਿਰਾਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਦੁਆਰਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਮਾਲੀਆ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਛਾਉਣੀ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਦੁਕਾਨਾਂ ਦਾ ਕਿਰਾਇਆ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਰੀ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਸੈਟਲਡ ਕਬਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

35. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਮਿਤੀ 01.04.2009 ਅਤੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮਿਤੀ 28.06.2006 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 16.03.2000 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਦਈ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

36. ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ